

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού
Μαθαίνω για την Ελλάδα

Τετράδιο Εργασιών

1ος τόμος

Κεφάλαια 1 – 23

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων

βιβλίων και παραγωγή

υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού

με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το

Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από

το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και

25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κωστής Κουτσόπουλος,

Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Μαρία Σωτηράκου, Εκπαιδευτικός

Μαρία Τασσόγλου, Εκπαιδευτικός

Δημήτριος Ζωγόγιαννης,

Εκπαιδευτικός*

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Γεώργιος Κορρές, Επίκ. Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αιγαίου

Αντώνιος Ροβολής, Λέκτορας

Χαροκόπειου Παν/μίου

Στυλιανή Θωμαδάκη, Εκπαιδευτικός

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Χριστίνα Τάγαρη, Σκιτσογράφος –

Εικονογράφος

***συμμετείχε στη συγγραφή του
πρώτου μέρους (1/3) του διδακτικού
πακέτου**

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σοφία Στέρπη, Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Γεώργιος Σκαλιάπας,

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Χρήστος Μποκόρος,

Εικαστικός καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

Ομάδα Εργασίας,

Αποφ. 16158/6-11-06

και 75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Κωνσταντίνος Κουτσόπουλος
Μαρία Σωτηράκου
Μαρία Τασσόγλου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
Ελληνικά γράμματα**

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για την Ελλάδα

Τετράδιο Εργασιών

1ος τόμος

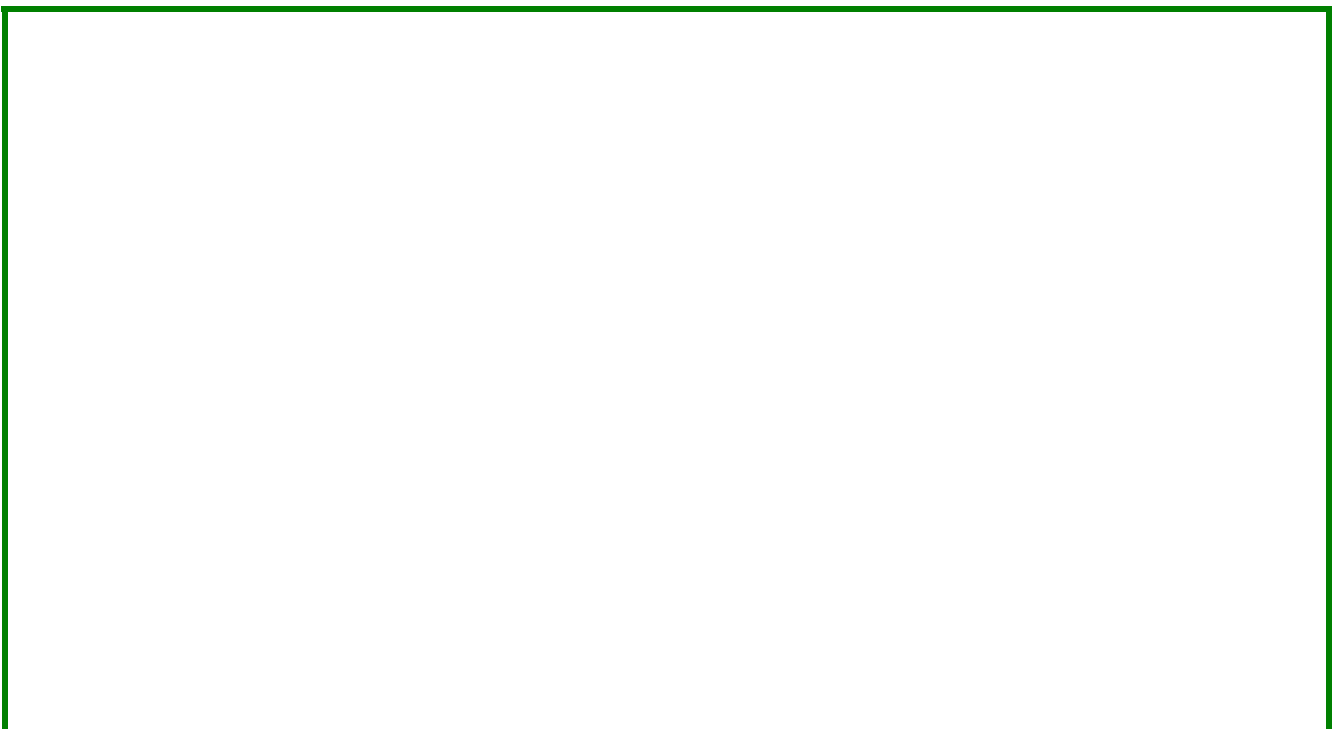
Κεφάλαια 1 – 23

Κεφάλαιο 1ο

Ο χάρτης. Γιατί σχεδιάζουμε τους χάρτες

Δραστηριότητες

1. Σχεδίασε στο παρακάτω πλαίσιο το πάρκο της περιοχής σου. Σκέψου τι μπορεί να περιλαμβάνει ένα πάρκο και τοποθέτησέ το μέσα σ' αυτό. Σχεδίασε, δηλαδή, το χάρτη του πάρκου.

2. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο παρακάτω κείμενο:

Ο χάρτης απεικονίζει τη
_____ ενός τοπίου.

Περιλαμβάνει πολλές
_____, που είναι
χρήσιμες σε όλους μας. Είναι,
δηλαδή, ένα χρήσιμο _____.

3. Ποιες από τις παρακάτω αλλαγές έχουν γίνει από τη φύση και ποιες από την παρέμβαση του ανθρώπου; Να κάνεις τις αντιστοιχίσεις.

- Σήραγγα •
  - Ρήγμα •
  - Διώρυγα •
  - Κατολισθήσεις •
  - Δημιουργία
Χειμάρρου •
  - Γέφυρα •
  - Κυματο-
θραύστες •
- Αλλαγές από τη φύση
  - Αλλαγές από τον άνθρωπο

Κεφάλαιο 2ο

Τα είδη των χαρτών

Δραστηριότητες

1. Ο χάρτης παραγωγής προϊόντων της Ελλάδας μάς δείχνει τα προϊόντα που παράγει η χώρα μας. Παρατήρησε το χάρτη στην επόμενη σελίδα και γράψε ποια είναι τα προϊόντα που παράγονται στις περισσότερες περιοχές.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΥΠΟΜΝΗΜΑ (στην επόμενη σελίδα)

Εικόνα 2.1: χάρτης παραγωγής προϊόντων

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

	Αλιεία
	Πτηνοτροφία
	Κτηνοτροφία
	Γεωργ. προϊόντα
	Εσπεριδοειδή
	Αμπέλια
	Ελιές
	Βαμβάκι
	Καπνός
	Μετάξι
	Καλαμπόκι
	Δασ. Προϊόντα
	Ορυκτά
	Βιομ. Προϊόντα

2. Δίνονται τα εξής είδη χαρτών: οδικός, παραγωγής προϊόντων, γεωμορφολογικός, πολιτικός, ακτοπλοϊκός, αρχαιολογικός. Σκέψου και απάντησε ποιον χάρτη θα χρησιμοποιήσεις, για να:

α) βρεις τα βουνά, τις πεδιάδες, τις λίμνες και τους ποταμούς μιας χώρας _____

β) γνωρίσεις τα προϊόντα που παράγει μια περιοχή
_____

γ) επισκεφτείς έναν αρχαιολογικό χώρο _____

δ) δεις από ποια νησιά θα περάσεις φεύγοντας από τον Πειραιά και πηγαίνοντας στην Αστυπάλαια
_____

ε) εντοπίσεις τις πρωτεύουσες των νομών της Ελλάδας

στ) ταξιδέψεις από τη Λαμία στην Έδεσσα _____

---

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΧΑΡΤΗΣ»:

1. **Χ** _____

2. **Α** _____

3. **Ρ** _____

4. **Τ** _____

5. **Η** _____

6. **Σ** _____

1. Εποχή που κάνει πολύ κρύο

2. «του πολίτη»: ένα μάθημά μας

3. Μέρος του φυτού

4. Ημέρα της εβδομάδας

- 5. Μας ζεσταίνει με τις ακτίνες του**
- 6. Τα έβαζαν οι πειρατές, για να
βρίσκουν τους θησαυρούς**

Κεφάλαιο 3ο

Η ταυτότητα του χάρτη (τίτλος, υπόμνημα)

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Ο τίτλος του χάρτη είναι ένα στοιχείο της ταυτότητάς του

β) Το υπόμνημα του χάρτη είναι ένα χαρτογραφικό αλφάβητο

γ) Για κάθε γλώσσα του κόσμου υπάρχει κι ένα «χαρτογραφικό αλφάβητο»

δ) Το υπόμνημα του χάρτη περιλαμβάνει λέξεις και αριθμούς

ε) Το υπόμνημα του χάρτη περιλαμβάνει σύμβολα

2. Γράψε με δικά σου λόγια μία απάντηση σε κάθε ερώτηση:

α) Τι είναι ο τίτλος ενός χάρτη;

.....
.....
.....
.....

β) Γιατί χρειάζεται ο χάρτης να έχει τίτλο;

.....
.....
.....
.....

γ) Τι είναι το υπόμνημα του χάρτη;

.....

.....

.....

.....

δ) Γιατί χρειάζεται να έχει υπόμνημα ένας χάρτης;

.....

.....

.....

.....

ε) Γιατί το υπόμνημα πρέπει να αποτελείται από σύμβολα και όχι από λέξεις;

.....

.....

.....

.....

3. Παρατήρησε το χάρτη της Πελοποννήσου, ο οποίος δεν

συνοδεύεται από υπόμνημα.
Προσπάθησε να σχεδιάσεις μια
εκδρομή. Ποια προβλήματα θα
παρουσιαστούν, καθώς θα
καταστρώνεις τα σχέδιά σου;

*Εικόνα 3.1:
Χάρτης
με
σύμβολα*

.....

.....

.....

.....

.....

Κεφάλαιο 4ο

Η κλίμακα του χάρτη

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η κλίμακα ενός χάρτη είναι η απόσταση μεταξύ δύο σημείων πάνω στο χάρτη

β) Η κλίμακα ενός χάρτη είναι ένας αριθμός, που δείχνει πόσες φορές είναι μικρότερη μια περιοχή επάνω στο χάρτη από την ίδια περιοχή στην επιφάνεια της Γης

γ) Αν η απόσταση δύο περιοχών στο χάρτη (υπό κλίμακα 1:1.000.000) είναι 5 εκατοστά, τότε η πραγματική απόσταση είναι 5.000.000 εκατοστά ή 50 χιλιόμετρα

δ) Όταν αλλάζει η κλίμακα του χάρτη, αλλάζει και η πραγματική απόσταση δύο περιοχών

ε) Όταν αλλάζει η κλίμακα του χάρτη, αλλάζει η απόσταση δύο περιοχών πάνω στο χάρτη

2. Η πραγματική απόσταση Αθήνας - Λαμίας είναι περίπου 200 χιλιόμετρα. Αν ένας χάρτης έχει σχεδιαστεί με κλίμακα 1:1.000.000, πόση είναι η απόσταση των δύο πόλεων πάνω στο χάρτη σε ευθεία γραμμή; Σημειώστε στο πλαίσιο δύο κουκίδες, που θα συμβολίζουν

τις δύο πόλεις και υπολογίστε την απόστασή τους.

3. Μπορείς κι εσύ να σχεδιάσεις την αίθουσα διδασκαλίας υπό κλίμακα! Για κάθε ένα μέτρο πραγματικής απόστασης θα σχεδιάζεις 2 εκατοστά στο χαρτί. Πόσο είναι το πραγματικό μήκος και το πραγματικό πλάτος της αίθουσας; Με ποιες διαστάσεις θα τα σχεδιάσεις στο πλαίσιο που ακολουθεί; Γράψε με κλάσμα την κλίμακα που σου δόθηκε.

Κεφάλαιο 5ο

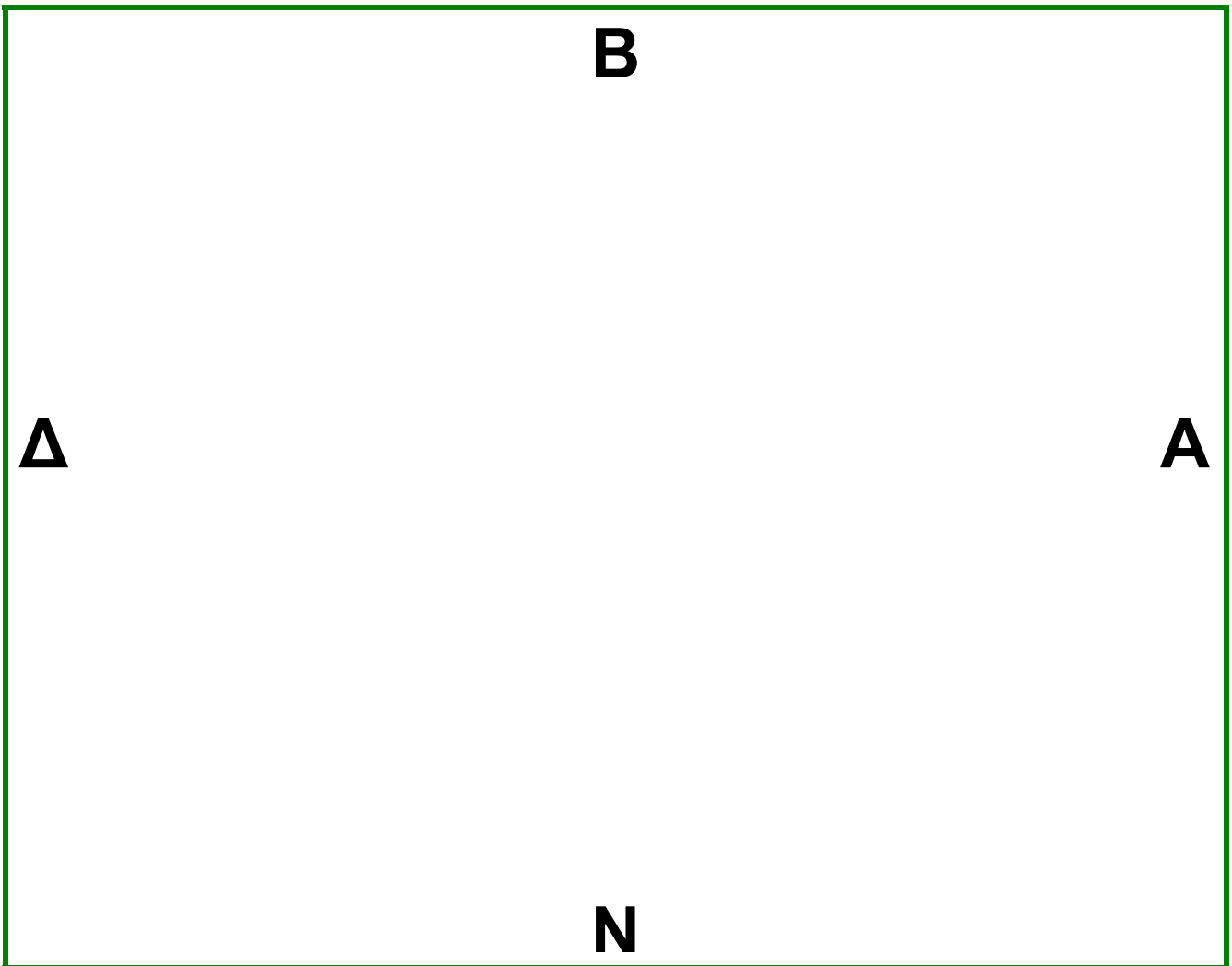
Προσανατολισμός με τη βοήθεια του χάρτη

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Για τον προσανατολισμό μας χρησιμοποιούμε τα τέσσερα σημεία του _____ . Όταν τείνουμε το δεξί μας χέρι προς την Ανατολή, τότε το πρόσωπο μας θα κοιτά το _____ . Ο _____ είναι το σημείο του ορίζοντα, που δείχνει πάντα η _____ βελόνα της _____ . Η πυξίδα είναι όργανο που μας βοηθά να _____ .

2. Στο παρακάτω προσανατολισμένο πλαίσιο ζωγράφισε την τάξη σου με τα θρανία, την έδρα, τον πίνακα, τη βιβλιοθήκη, την πόρτα κ.λπ. Βρες τη σχετική θέση του θρανίου σου ως προς την έδρα, τη βιβλιοθήκη και την πόρτα.

3. Απάντησε στις ερωτήσεις:

α) Ποια είναι η σχετική θέση του σπιτιού σου ως προς την εκκλησία της ενορίας σου;

.....
.....
.....

β) Τι εννοούμε λέγοντας ότι κάθε χάρτης είναι προσανατολισμένος;

.....
.....
.....

Ενότητα 1η

Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου

1ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να γράψετε τι είδους είναι οι παρακάτω χάρτες Α, Β, και Γ και τι πληροφορίες αντλούμε από αυτούς.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

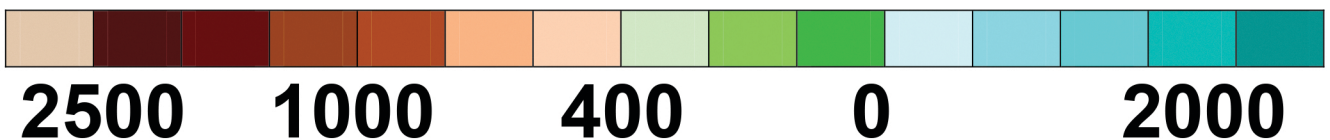
.....

.....

.....

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

A

B

2. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις:
α) Τι είναι ο τίτλος του χάρτη; β) Τι είναι το υπόμνημα; γ) Τι είναι η κλίμακα ενός χάρτη;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Καλή επιτυχία!

Κεφάλαιο 6ο

Η μορφή και το σχήμα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Παρατηρώντας το γεωμορφολογικό χάρτη του βιβλίου σας συζητήστε και γράψτε ποιο είναι το κύριο χαρακτηριστικό του σχήματος της Χαλκιδικής, της Μαγνησίας και της Κρήτης.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. «Στείλε» με βέλη τις πόλεις και τα νησιά στην ηπειρωτική ή στη νησιωτική Ελλάδα.

Ναύπλιο

Φολέγανδρος

Πάρος

Εύβοια

Πρέβεζα

Κατερίνη

Παξοί

Πειραιάς

Σπάρτη

Θεσσαλονίκη

Ιωάννινα

Σητεία

Κοζάνη

Λήμνος

Καστοριά

Ζάκυνθος

Ρέθυμνο

Ξάνθη

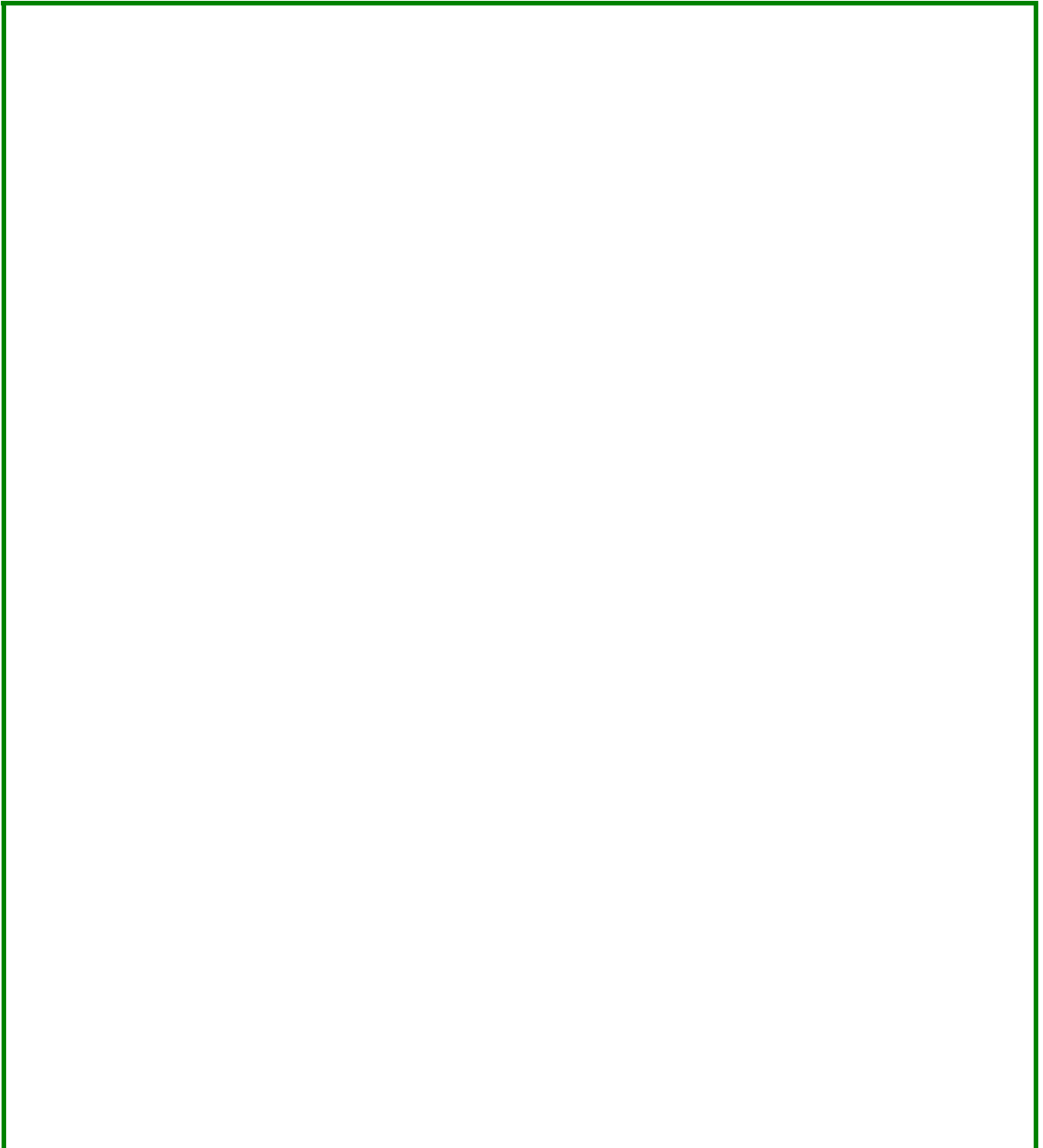
Πόρος

Πάτρα

Ηπειρωτική
Ελλάδα

Νησιωτική
Ελλάδα

3. Κοιτώντας το χάρτη του βιβλίου σου προσπάθησε να σχεδιάσεις κι εσύ το χάρτη της Ελλάδας στο πλαίσιο που ακολουθεί.

Κεφάλαιο 7ο

Η θέση της Ελλάδας στον κόσμο, στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η Ελλάδα στα νότια βρέχεται από το Λιβυκό πέλαγος

β) Η χώρα μας είναι κράτος της Νοτιοανατολικής Ευρώπης

γ) Η χώρα μας συνορεύει με χώρες που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση

δ) Δυτικά η Ελλάδα βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος

ε) Το Αιγαίο βρέχει τις ελληνικές και τις τουρκικές ακτές

2. Ζήτησε από τη μητέρα σου ή από τη γιαγιά σου τρεις συνταγές μαγειρικής του τόπου σου. Είναι επηρεασμένες από κάποιον άλλο λαό; Από ποιον; Εξήγησε γιατί.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ενότητα 2η

Το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας

2ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να γράψετε γιατί η Ελλάδα θεωρείται το «σταυροδρόμι τριών ηπείρων». Ποιες είναι οι ήπειροι αυτές;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Παρατηρήστε το χάρτη στην επόμενη σελίδα. Γράψτε τις χώρες με τις οποίες συνορεύει η χώρα μας και τα πελάγη από τα οποία βρέχεται.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

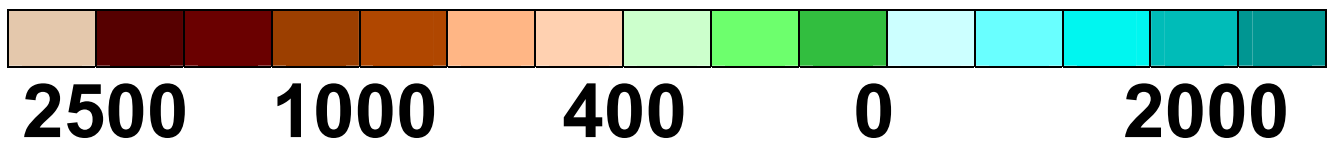
.....

.....

.....

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

2ο Φύλλο αξιολόγησης: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας.

Καλή επιτυχία!

Κεφάλαιο 8ο

Οι ακτές της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η Ελλάδα είναι το «ακρωτήριο» της χερσονήσου του Αίμου.

β) Ο πορθμός είναι κομμάτι ξηράς που χωρίζει δυο θάλασσες.

γ) Η χώρα μας παρουσιάζει πλούσιο οριζόντιο διαμελισμό.

δ) Στον οριζόντιο διαμελισμό ανήκουν και τα νησιά.

ε) Ο όρμος είναι μικρό ακρωτήριο.

2. Με τη βοήθεια του χάρτη της τάξης σου αντιστοίχισε τις χερσονήσους με τα ακρωτήρια:

Χερσόνησοι

Ακρωτήρια

Λακωνική
Αργολίδας
Χαλκιδικής
Πυλίας
Αττικής

Άκραθως
Ακρίτας
Μαλέας
Σκύλαιο
Σούνιο

3. Γράψε στις παρακάτω γραμμές τι είναι εκείνο, για το οποίο είναι ξακουστός ο πορθμός του Ευρίπου. (Αναζήτησε πληροφορίες σε εγκυκλοπαίδειες ή άλλες πηγές).

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Γράψε τη διαφορά του **πορθμού**
από τον **ισθμό**

Ισθμός:.....
.....
.....
.....

Πορθμός:.....
.....
.....
.....

Κεφάλαιο 9ο

Οι θάλασσες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Το Αιγαίο πέλαγος απλώνεται ανάμεσα στις ακτές της Ελλάδας και της Ιταλίας

β) Στα νότια του Ιονίου πελάγους βρίσκεται το βαθύτερο σημείο της Μεσογείου

γ) Το Καρπάθιο πέλαγος βρέχει το νησί Κέρκυρα

δ) Το Ιόνιο πέλαγος φθάνει
μέχρι τις ακτές της Νότιας
Ιταλίας

ε) Στα βόρεια του Ιονίου πελά-
γους βρίσκεται το βαθύτερο
σημείο της Μεσογείου

2. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα
της λέξης «ΠΕΛΑΓΟΣ»

1. **Π** _____

2. **Ε** _____

3. **Λ** _____

4. **Α** _____

5. **Γ** _____

6. **Ο** _____

7. **Σ** _____

1. Βρέχεται νοτιοανατολικά από το
Μυρτώο πέλαγος

2. «Εσέ ζητούν, ...» το ποίημα του Θ. Πιερίδη
3. Βρέχει τη νότια Κρήτη
4. Ενώνει την Ελλάδα με την Τουρκία
5. Αποτελείται από νερό κατά 70%
6. Δίνει το χρώμα του στη θάλασσα
7. Η θάλασσα έχει δύο

3. Γράψε ένα μικρό κείμενο, στο οποίο θα εξηγείς την ύπαρξη της μεγάλης ακτογραμμής της χώρας μας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κεφάλαιο 10ο

Μεγάλα νησιωτικά συμπλέγματα και νησιά της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Τα Επτάνησα είναι νησιά του Ιονίου πελάγους.

β) Στις Σποράδες ανήκει και η Μύκονος.

γ) Το έδαφος των νησιών μας είναι γενικά πεδινό.

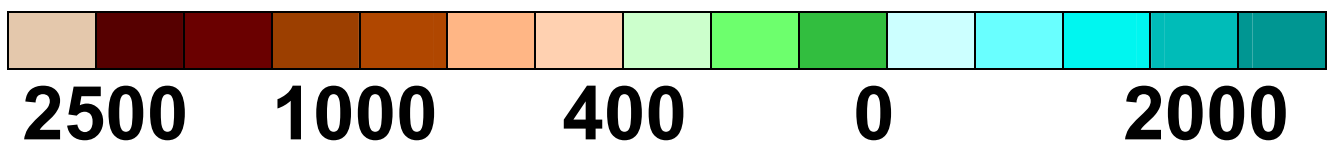
δ) Νησιωτικό σύμπλεγμα είναι ομάδα μικρών και μεγάλων νησιών σε μια θαλάσσια περιοχή.

ε) Το μεγαλύτερο νησί των Δωδεκανήσων είναι η Ρόδος.

2. Δίνονται τα ονόματα νησιών: Νάξος, Ζάκυνθος, Κως, Ρόδος, Θάσος, Λευκάδα, Λήμνος, Σαμοθράκη, Κέρκυρα, Χίος, Λέσβος, Άνδρος, Κεφαλονιά, Κύθηρα. Τοποθέτησέ τα στο χάρτη της επόμενης σελίδας.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Εικόνα 10.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

Κεφάλαιο 11ο

Η ζωή στα νησιά

Δραστηριότητες

1. Να γράψεις τις λέξεις της παρένθεσης δίπλα στις έννοιες που δίνονται:

(Τουρισμός, Ακρογιαλιά,
Αποβάθρα Παραθερίζω,
Ακτογραμμή, Ναυτιλία, Μόλος)

• Περνώ το καλοκαίρι (θέρος) ή μέρος του καλοκαιριού σε έναν τόπο, κυρίως εξοχικό. _____

• Γραμμή, κατά μήκος της οποίας συναντώνται η ξηρά και η θάλασσα
_____

• Περιήγηση σε διάφορες περιοχές ή χώρες για διακοπές. _____

- Η άκρη του γιαλού, παραλία, ακροθαλασσιά _____
- Χώρος διαμορφωμένος για την επιβίβαση ή αποβίβαση ανθρώπων ή εμπορευμάτων σε πλοία (και σιδηροδρόμους) _____
- Φυσική ή τεχνητή προεξοχή ξηράς που εισχωρεί στη θάλασσα και χρησιμεύει για να πλευρίζουν τα πλοία, προβλήτα, προκυμαία _____
- 1. Η ναυτική επιστήμη και η τέχνη του ναυτικού. 2. Όλα τα εμπορικά πλοία μαζί με τα πληρώματά τους, το εμπορικό ναυτικό. _____

2. Συζητήστε και γράψτε μερικούς από τους λόγους που κάνουν όμορφη τη ζωή στο νησί. Προσπαθήστε με ειλικρίνεια να

προσελκύσετε τουρίστες, για να απολαύσουν λίγες μέρες τα πλεονεκτήματα του τόπου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Διάλεξε μια φωτογραφία του τόπου σου, για να την δείξεις σε κάποιον που θέλει να τον επισκεφτεί και τοποθέτησέ τη στο πλαίσιο της επόμενης σελίδας.

Κεφάλαιο 12ο

Οι παραθαλάσσιοι οικισμοί της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο παρακάτω κείμενο:

Οι _____ πόλεις από την αρχαιότητα συμμαχούσαν με παραθαλάσσιες πόλεις, τις οποίες ονόμαζαν _____

Επίγειο της Αθήνας είναι ο _____ . Στην αρχαιότητα επίγειο της Κνωσού ήταν η _____ .

Οι περισσότερες μεγάλες πόλεις είναι _____ .

3. Το «ΕΠΙΝΕΙΟ» θα σε βοηθήσει να βρεις τις λέξεις που ζητάμε:

1.   — Ε — — — — —
2. — — — Π — — — — —
3. — — — Ι — — — — —
4.   Ν — — — — —
5.   Ε — — — — — — —
6.   Ι — — — — — — —
7.   Ο — — — — — — — — —

1. Είναι το Αιγαίο
2. Ομάδα νησιών μέσα στη θάλασσα
3. Ήταν το επίνειο της Θήβας
4. Ένα από τα νησιά των Κυκλάδων
5. Έτσι λέγονται τα νησιά του Ιονίου
6. Ονομασία μικρού πελάγους του Αιγαίου
7. Είναι ο διαμελισμός που αποτελείται από κόλπους, ακρωτήρια, χερσονήσους κ.λπ.

Ενότητα 2η

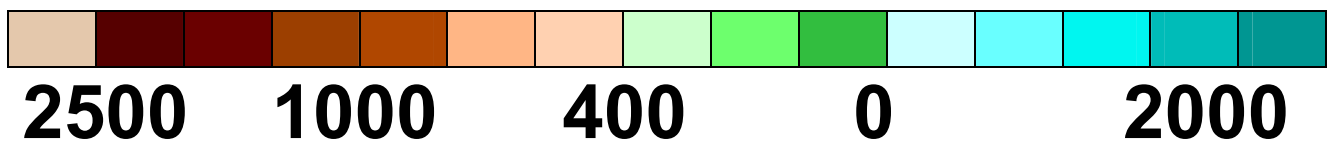
3ο φύλλο αξιολόγησης

1. Δίνονται τα ονόματα: Μυρτώο, Ικάριο, Χίος, Θερμαϊκός κόλπος, Άκτιο, Δρέπανο, Ταίναρο, Νυμφαίο, Κέρκυρα, Άραξος, Σούνιο, Εύβοια, Παγασητικός κόλπος, Ρόδος, Μύκονος. Τοποθέτησέ τα στο χάρτη της επόμενης σελίδας.

Στην επόμενη σελίδα:
3ο Φύλλο αξιολόγησης:
Γεωμορφολογικός χάρτης της
Ελλάδας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Κεφάλαιο 13ο

Τα βουνά της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω φράσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Ο κατακόρυφος διαμελισμός αποτελείται από βουνά, φαράγγια, πεδιάδες

β) Οι ορεινές περιοχές καλύπτουν περίπου 20% του ελληνικού εδάφους

γ) Τα Λευκά Όρη βρίσκονται στην Πελοπόννησο

δ) Ο οριζόντιος και ο κατακόρυφος διαμελισμός διαμορφώνουν το ανάγλυφο της γης

ε) Ο Σμόλικας είναι το δεύτερο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας μετά τον Όλυμπο

2. Βρες τις λέξεις που λείπουν από το παρακάτω κείμενο:

«Η οροσειρά της _____ αποτελεί το βόρειο φυσικό σύνορο της χώρας μας με τη Βουλγαρία. Απλώνεται στις βόρειες περιοχές της _____ και οι πιο γνωστές κορυφές της είναι τα βουνά _____ και _____ . Η _____ οροσειρά της _____ διασχίζει την Ήπειρο και τη Στερεά

Ελλάδα. Συνέχειά της είναι ο
Ταΰγετος στην _____,
τα _____ και η
_____ στην Κρήτη. Οι ορεινές
περιοχές στην Ελλάδα καλύπτουν
_____ % του εδάφους.

Τα περισσότερα ελληνικά βουνά
έχουν κατεύθυνση από τα
_____ προς τα
_____.

Τα βουνά της χώρας μας
αποτελούν ένα μεγάλο μέρος του
_____ διαμελισμού.

3. Ένας ωραίος σχηματισμός
ανάμεσα σε βουνά είναι τα
φαράγγια. Φέρε πληροφορίες για τα
δύο γνωστά φαράγγια της χώρας
μας: το φαράγγι του Βίκου και της
Σαμαριάς.

Κεφάλαιο 14ο

Οι πεδιάδες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Βρες τις λέξεις που λείπουν από το παρακάτω κείμενο:

Η _____ πεδιάδα είναι ανοιχτή προς τη θάλασσα, ενώ αντίθετα η _____ πεδιάδα περιβάλλεται από βουνά. Η πεδιάδα της Θεσσαλονίκης είναι μια _____ πεδιάδα και οι αγρότες της έχουν αναπτύξει αγροτικές _____ . Η κοιλάδα είναι στενό κομμάτι _____ εδάφους ανάμεσα σε δυο βουνά, που συνήθως το διασχίζει ένα _____ . Η κοιλάδα των

_____ αρδεύεται από τον
Πηνειό ποταμό. Γνωστές κοιλάδες
είναι του _____ και
του _____ στην
Πελοπόννησο, των _____
στη Θεσσαλία και του _____
στην Ήπειρο.

2. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα
της λέξης «ΠΕΔΙΑΔΑ»:

1. Π _____
2. Ε _____
3. Δ _____
4. Ι _____
5. Α _____
6. Δ _____
7. Α _____

1. Δεν είναι το έδαφος της χώρας
μας

2. Η πεδιάδα του βρίσκεται στη Θράκη
3. Η πεδιάδα της βρίσκεται στη Μακεδονία
4. Μεγάλη ορεινή πόλη της Ηπείρου
5. Ποταμός που διασχίζει κοιλάδα της Πελοποννήσου
6. Η πεδιάδα της Ηλείας βρίσκεται στα... της Πελοποννήσου (σημείο του ορίζοντα)
7. Παράλια χαρακτηρίζεται η πεδιάδα που είναι... στη θάλασσα

3. Σχηματίστε μικρές ομάδες, συζητήστε τα πλεονεκτήματα των πεδινών περιοχών και κατόπιν γράψτε ένα μικρό κείμενο, στο οποίο θα αναφέρετε μερικούς από τους λόγους που οι πεδινές περιοχές αναπτύσσονται

**ευκολότερα σε σύγκριση με τις
ορεινές περιοχές.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κεφάλαιο 15ο

Η ζωή στα βουνά και στις πεδιάδες

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω φράσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία

β) Το Καρπενήσι είναι μια πεδινή περιοχή

γ) Ορεσίβιοι λέγονται οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών

δ) Το συνεταιρισμό αποτελεί ομάδα ανθρώπων που έχουν κοινούς επαγγελματικούς στόχους

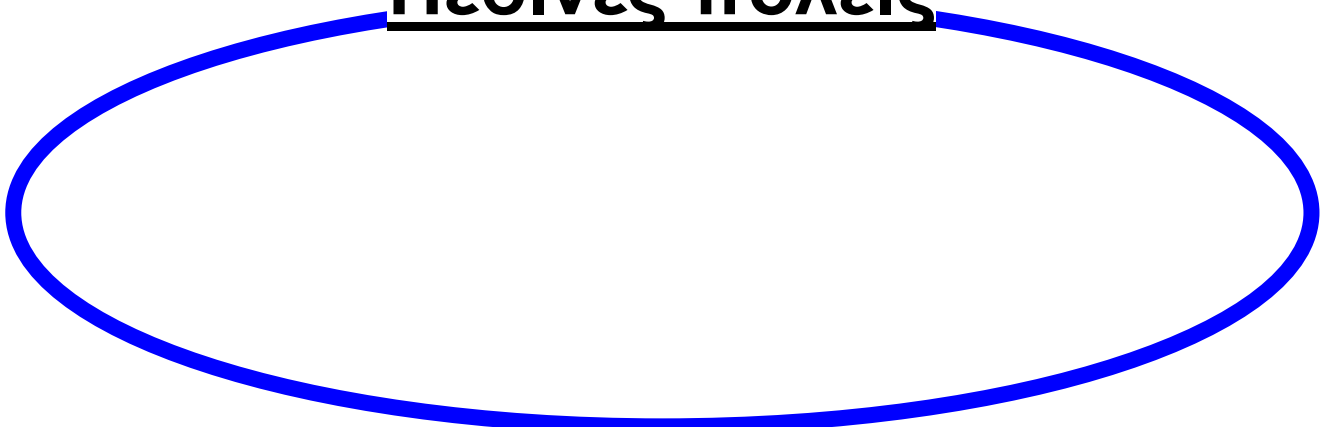
ε) Στις ορεινές περιοχές αναπτύσσεται εύκολα το συγκοινωνιακό δίκτυο

2. Βάλε την κάθε πόλη στον ... κύκλο της

Γιαννιτσά, Ιωάννινα, Τρίπολη, Λάρισα, Φλώρινα, Άργος, Πύργος, Καστοριά, Μέτσοβο, Σπάρτη, Λαμία, Αλεξανδρούπολη, Άμφισσα, Πρέβεζα, Καρπενήσι, Γρεβενά

Πεδινές πόλεις

Ορεινές πόλεις

3. Βρες τις λέξεις που λείπουν από το παρακάτω κείμενο:

Οι κάτοικοι των _____
περιοχών αντιμετωπίζουν μεγάλα
προβλήματα, όταν επικρατούν
κακές καιρικές συνθήκες. Το χιόνι
τούς απομονώνει, διακόπτεται η
_____ και η
μετάβασή τους από το ένα μέρος
στο άλλο γίνεται αδύνατη. Αντίθετα
η ζωή στις _____
περιοχές είναι ευκολότερη. Οι

**αγρότες σχηματίζουν αγροτικούς
_____, για να
βελτιώσουν τις καλλιέργειες και τον
τρόπο της ζωής τους.**

Ενότητα 2η

4ο φύλλο αξιολόγησης

1. Σημειώστε πάνω στο χάρτη της επόμενης σελίδας τα ψηλότερα βουνά και τις κυριότερες πεδιάδες της χώρας μας.

2. Βρείτε στο χάρτη πέντε πεδινές και πέντε ορεινές πόλεις. Γράψτε ποιες δυσκολίες συναντούν το χειμώνα οι κάτοικοι των ορεινών πόλεων.

.....

.....

.....

.....

.....

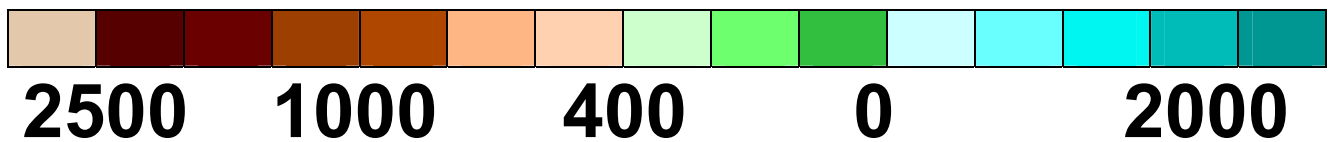
.....

.....

.....

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

4ο Φύλλο αξιολόγησης: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας.

Καλή επιτυχία!

Κεφάλαιο 16ο

Η έννοια του κλίματος – Διαφορές καιρού και κλίματος

Δραστηριότητες

1. Ποια από τις παρακάτω προτάσεις αναφέρεται στον καιρό και ποια στο κλίμα ενός τόπου; Γράψε τις απαντήσεις σου στα κουτάκια.

α) Ο χειμώνας στα παράλια είναι ηπιότερος από το χειμώνα στα ηπειρωτικά.

β) Ο περυσινός χειμώνας χαρακτηρίστηκε από πολλές βροχοπτώσεις.

γ) Η πτώση της θερμοκρασίας θα είναι αισθητή το επόμενο εικοσιτετράωρο.

δ) Το καλοκαίρι της Ελλάδας είναι θερμότερο από το καλοκαίρι της Γερμανίας.

ε) Σπάρτια χιονίζει στις νησιωτικές περιοχές της Ελλάδας.

στ) Έξω χιονίζει. Ντυθείτε καλά και πηγαίνετε να παίξετε. Προσέχετε μη γλιστρήσετε.

ζ) Το καλοκαίρι στην Ελλάδα είναι ζεστό, σχεδόν ποτέ δε βρέχει, ενώ ντόπιοι και τουρίστες κατακλύζουν τις παραλίες.

η) Άνεμοι θα πνέουν το επόμενο εικοσιτετράωρο, οι οποίοι θα ενισχυθούν το Σαββατοκύριακο.

θ) Κάθε χρόνο τέτοια εποχή έρχονται τα χελιδόνια.

ι) Το Λιμεναρχείο έχει εκδώσει απαγορευτικό δελτίο για τον απόπλου όλων των πλοίων προς τα Δωδεκάνησα και την Κρήτη.

2. Γίνε ένας μετεωρολόγος! Γράψε στις γραμμές που ακολουθούν το σημερινό δελτίο καιρού για τις περιοχές της Αθήνας, της Καβάλας και των Ιωαννίνων, αφού τις εντοπίσεις στον κλιματικό χάρτη.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

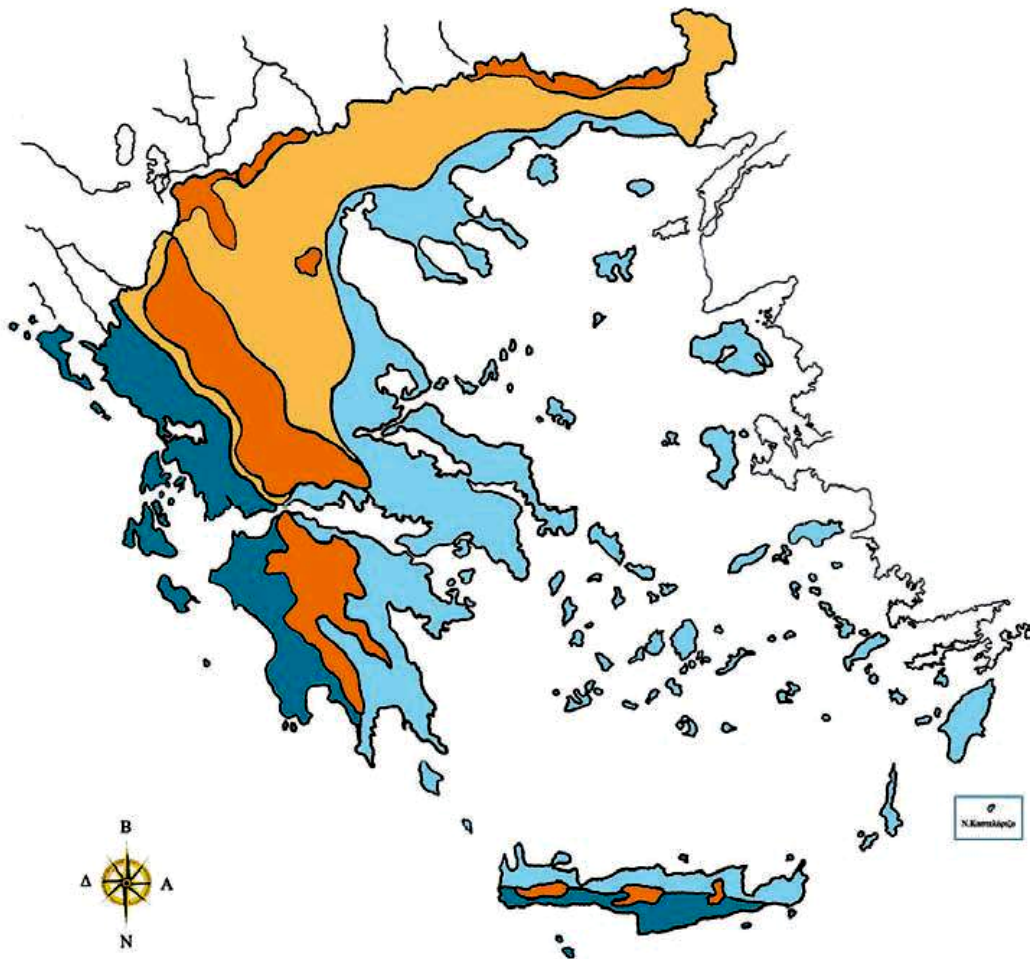
.....

.....

.....

.....

.....

ΥΠΟΜΝΗΜΑ (στην επόμενη σελίδα)

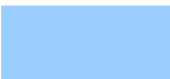
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

 Κλίμα ορεινό με ψυχρούς χειμῶνες, δροσερά καλοκαίρια και βροχές ὅλες τις εποχές.

 Κλίμα με χειμῶνες πιο ψυχρούς απ' ὅ,τι στις ακτές και ξηρά καλοκαίρια.

 Κλίμα υγρό με πολλές βροχές, ἥπιους χειμῶνες και δροσερά καλοκαίρια.

 Κλίμα με μέτριες βροχές, ἥπιους χειμῶνες και ξηρά καλοκαίρια.

Εικόνα 16.1: Χάρτης με τις κλιματικές περιοχές της Ελλάδας

3. Συμπλήρωσε στο παρακάτω κείμενο τις λέξεις που λείπουν:

Οι επιστήμονες που ασχολούνται με την _____ του καιρού, δηλαδή οι _____, καθημερινά συλλέγουν πολλά στοιχεία, για να μπορούν να μας πληροφορούν με βεβαιότητα για τον _____ που θα επικρατήσει στις διάφορες περιοχές τις επόμενες μέρες. Τα δελτία καιρού μας δίνουν πληροφορίες για τη _____, τις _____, τους _____ ή την _____, που παρουσιάζονται στην περιοχή αυτή κατά τα επόμενα εικοσιτετράωρα. Με άλλα λόγια μάς δίνουν πληροφορίες για τις _____

_____ της περιοχής.
Όταν σε μια περιοχή, για κάθε
εποχή του χρόνου, επικρατούν
σχεδόν οι ίδιες καιρικές συνθήκες,
οι οποίες επαναλαμβάνονται για
πολλά χρόνια, τότε μιλάμε για το
_____ της περιοχής
αυτής.

Κεφάλαιο 17ο

Το κλίμα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η Ελλάδα έχει κλίμα ηπειρωτικό.

β) Σε κάθε περιοχή της Ελλάδας δεν επικρατούν οι ίδιες κλιματικές συνθήκες.

γ) Το κλίμα της Ελλάδας είναι εύκρατο μεσογειακό.

δ) Οι κλιματικές συνθήκες μιας περιοχής δεν επηρεάζονται από το υψόμετρό της.

ε) Η Δυτική Ελλάδα δέχεται περισσότερες βροχοπτώσεις ετησίως.

2. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Η Ελλάδα έχει κλίμα

_____.

Σε κάθε περιοχή , όμως, επικρατούν διαφορετικές _____

_____. Αυτό συμβαίνει, γιατί η χώρα μας έχει πλούσιο

_____.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν το κλίμα μιας περιοχής είναι το

_____, η _____

από τη _____ και άλλες
_____ συνθήκες. Η
οροσειρά της _____
χωρίζει τον _____ κορμό
της χώρας σε _____
και σε _____.

Στη Δυτική Ελλάδα οι _____
είναι περισσότερες. Οι παραλιακές
περιοχές έχουν _____
χειμώνες από ό,τι οι ηπειρωτικές.

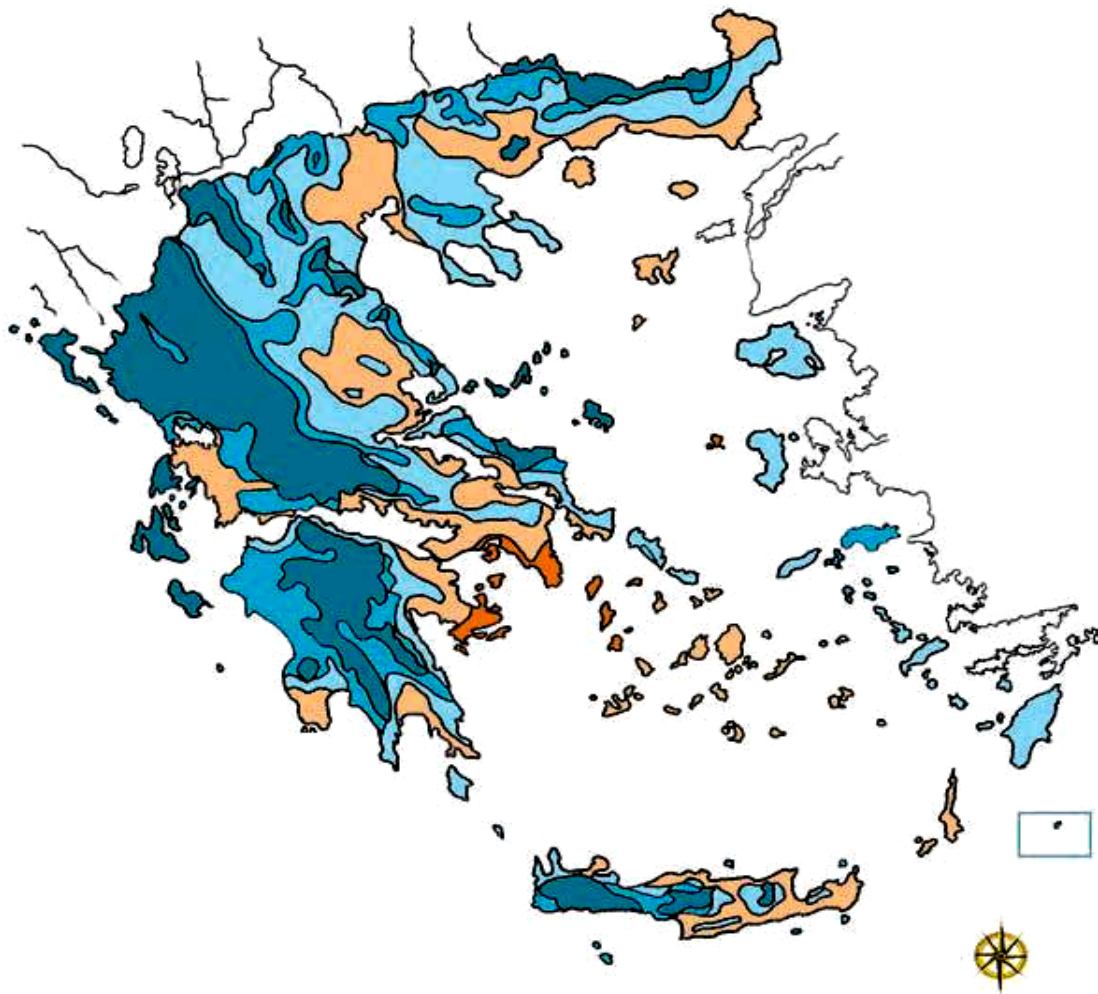
3. Προσπάθησε να εξηγήσεις το
ρόλο της οροσειράς της Πίνδου στη
διαμόρφωση του κλίματος στον
ηπειρωτικό κορμό της Ελλάδας.

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Βρες στο χάρτη κατανομής των βροχών της χώρας μας που βρίσκεται στην επόμενη σελίδα τις πόλεις Αθήνα, Πύργο και Ιωάννινα. Γράψε ένα κύριο χαρακτηριστικό του κλίματος των πόλεων αυτών.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- Κάτω από 400 χιλιοστά
- 400- 600 χιλιοστά
- 600- 800 χιλιοστά
- 800- 1.000 χιλιοστά
- Πάνω από 1.000 χιλιοστά

Εικόνα 17.1: Χάρτης κατανομής βροχών

Κεφάλαιο 18ο

Καιρός, κλίμα και ανθρώπινες δραστηριότητες

Δραστηριότητες

1. Από εφημερίδα ή άλλο έντυπο κόψε το δελτίο του αυριανού καιρού, κόλλησέ το στο παρακάτω παραλληλόγραμμο και γράψε μερικές από τις δουλειές που μπορείς ή που δεν μπορείς να κάνεις λόγω του καιρού.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Τοποθέτησε τις παρακάτω δραστηριότητες και ενέργειες στο κατάλληλο πλαίσιο της επόμενης σελίδας:

Καλλιεργώ οπωροκηπευτικά,
παίρνω την ομπρέλα μου,
τοποθετώ πλάγια κεραμοσκεπή
στο σπίτι μου, αύριο θα πάμε
εκδρομή, φυσάει πολύ σήμερα.

ΚΑΙΡΟΣ

.....

.....

.....

.....

ΚΛΙΜΑ

.....

.....

.....

.....

3. Στο πλαίσιο που ακολουθεί φτιάξε ένα κολλάζ εικόνων από διάφορα έντυπα, οι οποίες θα δείχνουν ασχολίες κατοίκων από διάφορες περιοχές της πατρίδας μας.

Ενότητα 2η

5ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α) Τι είναι καιρός;

.....
.....
.....
.....

β) Τι είναι κλίμα ενός τόπου;

.....
.....
.....
.....

γ) Ποιο είναι το κλίμα της Ελλάδας;

.....
.....
.....

δ) Ποιοι είναι οι ιδιαίτεροι παράγοντες που διαμορφώνουν το κλίμα μιας περιοχής;

.....
.....
.....
.....

2. Στην περιοχή της Ελλάδας που κατοικείτε επικρατούν συγκεκριμένες τοπικές συνθήκες. Ανάλογα με το κλίμα της περιοχής σας, γράψτε ποιες προετοιμασίες γίνονται από τους κατοίκους, για να υποδεχτούν το χειμώνα.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Καλή επιτυχία!

Κεφάλαιο 19ο

Τα ποτάμια της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Οι εκβολές είναι το τμήμα του ποταμού που βρίσκεται στα βουνά.

β) Η κυρίως ροή έχει το μεγαλύτερο όγκο νερού.

γ) Ο Αλιάκμονας είναι ο μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός της Ελλάδας.

δ) Το δέλτα ενός ποταμού σχηματίζεται στις εκβολές του.

ε) Ο ποταμός Νέστος εκβάλλει στο Ιόνιο πέλαγος.

2. Να τοποθετήσεις τους παρακάτω ποταμούς στα γεωγραφικά διαμερίσματα που ανήκουν. (Μπορείς να βοηθηθείς από το χάρτη).

Αλιάκμονας, Αλφειός, Αξιός,
Αχελώος, Αώος, Έβρος, Ευρώτας,
Λουδίας, Νέστος, Πηνειός,
Στρυμόνας, Λάδωνας

Ήπειρος

Θεσσαλία

Θράκη

Μακεδονία

Πελοπόννησος

Στερεά Ελλάδα

3. Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Σε ποια οροσειρά βρίσκονται οι πηγές των μεγαλύτερων ποταμών;

.....

.....

.....

β) Τι είναι το Δέλτα των ποταμών;

.....
.....
.....

γ) Γιατί η κυρίως ροή ενός ποταμού έχει τη μεγαλύτερη ποσότητα νερού;

.....
.....
.....

Κεφάλαιο 20ό

Οι λίμνες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

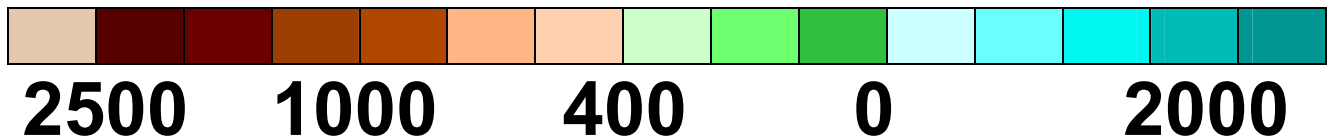
1. Στο χάρτη της επόμενης σελίδας να βρεις τις μεγαλύτερες λίμνες, να τις ονομάσεις και να αναφέρεις το γεωγραφικό διαμέρισμα, στο οποίο ανήκουν.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ:
Στην επόμενη σελίδα

Εικόνα 20.1:
Γεωμορφολογικός χάρτης
της Ελλάδας

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Τεχνητή λίμνη   🌐 Αποξηραμένη λίμνη

Φυσικές λίμνες

1. Λ. Βιστονίδα
2. Λ. Βόλβη
3. Λ. Λαγκαδά
4. Λ. Δοϊράνης
5. Λ. Βεγορίτιδα
6. Λ. Μεγάλη Πρέσπα
7. Λ. Μικρή Πρέσπα
8. Λ. Καστοριάς
9. Λ. Χειμαδίτιδα
10. Λ. Πολύφυτου
11. Λ. Ιωαννίνων
12. Λ. Βουλκαριά
13. Λ. Αμβρακία
14. Λιμνοθάλασσα Αιτωλικού

15. Λ. Τριχωνίδα
16. Λ. Υλίκη
17. Λ. Μαραθώνα
18. Λ. Στυμφαλία
19. Λιμνοθάλασσα Κοτύχι

Τεχνητές λίμνες

20. Κερκίνη	25. Κρεμαστών
21. Αώου	26. Μόρνου
22. Λούρου	27. Πηνειού
23. Άραχθου	28. Λάδωνα
24. Ταυρωπού	
29. Αποξηραμένη λίμνη Κωπαΐδας
30. Αποξηραμένη λίμνη Κάρλα

2. Με τη βοήθεια του χάρτη της τάξης σου βρες σε ποιες πόλεις κοντά βρίσκονται οι παρακάτω λίμνες:

Βεγορίτιδα → .....
Βιστονίδα → .....
Βόλβη → .....
Δοϊράνη → .....
Κορώνεια → .....
Μεγ. Πρέσπα → .....

3. Αντιστοίχισε τις λίμνες και τα γεωγραφικά διαμερίσματα:

Λίμνη
διαμέρισμα

Γεωγραφικό

Λαγκαδά	•	• Μακεδονία
Βιστονίδα	•	• Θράκη
Τριχωνίδα	•	• Στερεά Ελλάδα
Βόλβη	•	• Μακεδονία
Βεγορίτιδα	•	• Ήπειρος
Παμβώτιδα	•	• Μακεδονία

Κεφάλαιο 21ο

Η ζωή στα ποτάμια και τις λίμνες της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο κείμενο που ακολουθεί:

Για να αυξήσουμε τις ποσότητες
_____ και να τις
χρησιμοποιήσουμε, κατασκευάζουμε
_____ λίμνες,
φράγματα και μικρές δεξαμενές για
_____ του νερού,
που μας χρειάζεται για την
παραγωγή _____
ενέργειας ή για ύδρευση ή
_____.

Πολλές φορές στην προσπάθειά μας να χρησιμοποιήσουμε το νερό των ποταμών και των λιμνών δημιουργούμε σε αυτό σοβαρά προβλήματα _____ , τα οποία το κάνουν ακατάλληλο για τη ζωή φυτικών και ζωικών οργανισμών και ταυτόχρονα απαγορευτικό για δική μας χρήση.

2. Γράψε δύο λόγους, για τους οποίους οι άνθρωποι κατασκευάζουν φράγματα στους ποταμούς:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Τα χημικά λιπάσματα και τα ζιζανιοκτόνα, που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες, μεταφέρονται από τη βροχή προς τους ποταμούς και τις λίμνες, με αποτέλεσμα να μολύνονται τα νερά τους. Μια μέθοδος για την αποφυγή της μόλυνσης των νερών των ποταμών και των λιμνών είναι η ανάπτυξη των βιολογικών καλλιεργειών. Σε συνεργασία με τους συμμαθητές σου συγκέντρωσε πληροφορίες γι' αυτές τις βιολογικές καλλιέργειες σχετικά με:

- α) το όφελος που έχει η υγεία μας από τα λεγόμενα «βιολογικά» προϊόντα
- β) την τιμή που αγοράζονται τα προϊόντα αυτά από τους καταναλωτές

Ενότητα 2η

6ο φύλλο αξιολόγησης

1. Θυμηθείτε τρεις από τους μεγαλύτερους ποταμούς της Ελλάδας. Γράψτε σε ποιο διαμέρισμα ανήκουν και σε ποια θάλασσα εκβάλλουν.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να κάνετε την αντιστοίχιση φυσικών και τεχνητών λιμνών.

Όνομα λίμνης

Βεγορίτιδα

Κερκίνη

Βόλβη

Φυσική
λίμνη

Παμβώτιδα

Κρεμαστών

Βιστονίδα

Ταυρωπού

Μικρή Πρέσπα

Τεχνητή
λίμνη

3. Απαντήστε στις ερωτήσεις:

α) Τι είναι άρδευση;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

β) Τι είναι ύδρευση;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Καλή Επιτυχία!

Κεφάλαιο 22ο

Η χλωρίδα και η πανίδα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Ενδημικά λέγονται τα φυτά που φύονται σε μια περιοχή λόγω του κλίματος και απαντώνται μόνο στην περιοχή αυτή

β) Η μεγάλη ποικιλία της πανίδας στη χώρα μας οφείλεται στο εύκρατο κλίμα της

γ) Η πανίδα μιας περιοχής εξαρτάται από τη χλωρίδα που αναπτύσσεται στην περιοχή αυτή

δ) Πολλά είδη φυτών και ζώων είναι υπό εξαφάνιση, επειδή ο άνθρωπος εκμεταλλεύτηκε ασυλλόγιστα το χώρο ανάπτυξης και ζωής τους

ε) Χλωρίδα είναι το σύνολο των φυτών και των ζώων που απαντώνται σε μια περιοχή

2. Ο αιγαιόγλαρος, η λαγγόνα, ο βασιλαετός, ο γυπαετός, το κερκινέζι είναι μερικά απειλούμενα είδη πουλιών, τα οποία τέθηκαν κάτω από την προστασία της πολιτείας. Σε συνεργασία με τους συμμαθητές σου βρες φωτογραφίες

**των πουλιών αυτών και
συγκέντρωσε πληροφορίες για τη
ζωή τους.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κεφάλαιο 23ο

Η βλάστηση της Ελλάδας

Εικόνα 23.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1. Σε ποιες περιοχές του παραπάνω χάρτη θα ζωγραφίσεις έλατα, οξιές, αγριογαρύφαλλα, θυμάρι, πουρνάρια, πλατάνια και έλατα;

2. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΒΛΑΣΤΗΣΗ»:

α) Στη Δυτική Ελλάδα έχουμε περισσότερες ..... απ' ό,τι στην Ανατολική

β) Είναι και αυτός ζώο του ελληνικού δάσους, που κινδυνεύει να εξαφανιστεί

γ) Η χώρα μας έχει πολύμορφο .....

δ) Η ζώνη των κωνοφόρων δέντρων εκτείνεται και στη ..... Ελλάδα

- ε)** Οι ..... συνθήκες δημιουργούν σε μια περιοχή πλούσια ή φτωχή βλάστηση
- στ)** Είναι και αυτή ψυχρόβιο κωνοφόρο δέντρο (αντίστροφα)
- ζ)** Η τεχνητή λίμνη Κερκίνη δημιουργήθηκε το 1932 με την κατασκευή φράγματος στο ρου του ποταμού .....
- η)** Έτσι λέγεται η μεσογειακή ζώνη βλάστησης (με άρθρο)
- α)** Β _____
- β)** Λ _____
- γ)** Α _____
- δ)** Σ _____
- ε)** Τ _____
- στ)** Η _____
- ζ)** Σ _____
- η)** Η _____

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.